

Krzysztof Piesiewicz. És la peça clau per entendre les complexitats de l'univers de Kieslowski.

L'hàlit moral de Kieslowski

Krzysztof Piesiewicz és el guionista i més estret col·laborador de Kieslowski. Les seues conviccions i dubtes donen sempre forma a les imatges del director.

Uns ulls líquids dins d'una efígie de sant septentrional són el primer que destaca en veure Krzysztof Piesiewicz. Enmig del color llatí i bigarrat que marca a València el vespre del divendres, l'aparença glacial i reflexiva del guionista és com un mar lunar de la tranquil·litat, una oportunitat exòtica que suggereix la introversió. Piesiewicz ha estat a la ciutat del Túria convidat per la Filmoteca de la Generalitat valenciana per a vessar una copa de luxe sobre el cicle que l'entitat dedica a Krzysztof Kieslowski, l'anomenat director de la moral. Escriptor i director són el misteri polonès que ha aconseguit que una pel·lícula com *Blau* es convertisca en un petit fenomen de masses curioses sense renunciar als plantejaments que han revestit la filmografia anterior dels artistes. La seua última trilogia (*Tres co-*

lors: Blau, Blanc, Roig) ha estat tan celebrada com polèmica: part de la crítica la considera una obra sobrevalorada. La majoria, una peça tricèfala indispensable dins de l'últim cinema europeu. Piesiewicz, l'home que és l'alè que inspira les formes que prenen els instants captats per Kieslowski, la persona que fa sorgir del fang del pensament i els patiments els personatges del director, sembla llunyà a qualsevol tipus de consideració relativa. Amb mans de manobre mental, ell rep al seu torn el vent interior de Kieslowski per a transformar-lo en històries. Inseparables des dels inicis, tots dos plantegen les pel·lícules plegats, des de l'escriptura a la música i l'escenografia. La pregunta del milió és, on comença l'un i acaba l'altre? La resposta, segurament, ni ells mateixos la tenen: tan profundes són les arrels que els han

convertit en creadors inextricablement units.

—*Es cert que Kieslowski deixa el cinema?*

—És cert.

—*Vaja.*

—Bo, és cert que deixa el cinema tal i com venia entenen-lo fins ara. És a dir, com una obsessió, com un treball de ritme terrible. En pocs anys hem fet massa pel·lícules amb una freqüència de creació esgotadora. Ell vol treballar d'una altra manera, situar-se en altra part dins del planeta productiu del cinema. Continuarem fent pel·lícules, però no sabem de quina forma.

—*Corren rumors sobre una nova trilogia.*

—No sé, no sabem encara de quina forma.

—*Parla sempre en plural.*

—Sí? És que les pel·lícules, el seu procés de creació, com també el desenvolupament del seu metratge, sorgeix, acostuma a sorgir, de tots dos.

—*Mai no ha treballat amb altre director que no fóra Kieslowski?*

—No, seria tremendament complicat per a mi. Al llarg de 17 pel·lícules i 8 anys no he produït sols guions, no he estat només escrivint l'estructura d'una filmació. He vist nàixer, participant i decidint de ple, cada pel·lícula, des del guió a la música i al muntatge final. Això és una cosa absolutament excepcional, és una manera de treballar destacada i única dins del cinema actual que pense que no seria possible amb un altre director. Sucedeeix perquè Kieslowski és un home sempre disposat al diàleg, que adora parlar, que sempre desitja investigar millor alguna cosa. És un gran home que sempre està preguntant-se per què.

—*Vostè l'admira.*

—Oh, sí, molt.

—*Com es van conèixer?*

—Per atzar. Jo escrivia abans de conèixer-lo, però no havia fet mai cap guió cinematogràfic. Exercia d'advocat l'any 1982, en plena confusió dels processos polítics que es donaven sota la llei marcial de la dictadura comunista polonesa. Defensava els condemnats a mort. Kieslowski tenia un permís per a filmar uns documentals sobre aquests judicis. I així ens vam conèixer, en la filmació d'aquests reportatges.

—*On són ara les cintes?*

—Al fem. No va acabar els documentals perquè, després que va parlar amb mi sobre el tema, es va adonar que el permís que tenia dels polítics era una entrada al món de la manipulació i la censura. Aleshores, va llançar totes les cintes. Hi ha un conte de Kafka on un home arriba a l'imperi de la llei, i demana que el deixi passar. La llei li diu: espera un poc. I l'home li demana, quant de temps? I ella li contesta, no ho sap ningú, tu simplement espera. Kieslowski hauria entrat dins d'aquesta dinàmica, i precisament això era el que ell odiava per damunt de tot. A partir d'aquest contacte va aparèixer l'amistat i les ganes de fer treballs conjunts.

—*I com passa un advocat compromès de l'escenari de la lluita social al món del cinema?*

—A poc a poc. Fer cinema, començar a fer cinema en aquells temps era una experiència molt interessant. No vull dir que avui no ho siga, sinó que en aquells anys les motivacions eren més intenses. Es complementava molt bé amb l'advocacia, perquè era l'altra cara de la moneda. Els plets als jutjats en una situació d'opressió eren el referent real més dur. El cinema donava l'opció de crear una ficció immersa en aquesta circumstància real. Formava part també d'allò que perseguia com a advocat, era una batalla distinta però igualment efectiva. Em sembla molt recomanable l'extracció de conclusions d'una realitat filtrada mitjançant l'escriptura o l'ull electrònic d'una càmera.

—*Sembla que enyore aquells anys.*

—No. Però els recorde com un període meravellós de la meua vida, perquè jo formava part de tot allò que succeïa, de la creació d'una esperança. Estava al centre de tot i vaig poder ajudar molta gent. Polònia sabia on volia anar com a poble, el dibuix de la realitat era molt clar. Tenia 30 anys, era molt jove i estava embarcat dia a dia en una confrontació directa amb el poder més cruel. Era una època èticament romàntica. Evidentment, tot era molt perillós, i tot això ho dic des d'un punt de vista estrictament personal, no té per què ser un sentiment generalitzat.

—*Aleshores, està satisfet amb els fruits d'aquella lluita?*

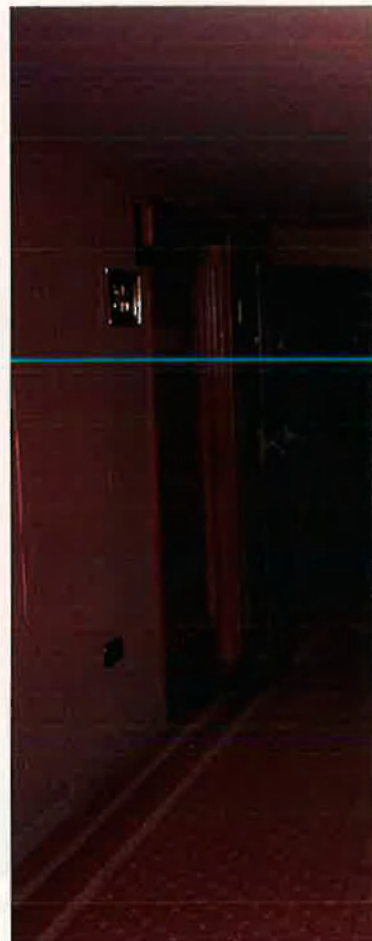
—Bé... La gent ara és més madura, no es divideix tan fàcilment. Existeix actualment una sensació de caos a Polònia, però cal esbrinar on hi ha diamants purs enmig d'aquesta marea. El futur no surt sempre com un se'l planteja, però en aquest cas és millor que el passat. El caos no és exclusiu de Polònia. En una altra dimensió, en un sentit delicat veig Rússia com un gegantesc ou de serps que pot explotar. Vaig anar fa poc a Moscou i vaig observar una altra vegada un conjunt de tipus que pretenien instruir la resta en l'art de viure. La història es pot repetir.

—*Diuen que la història és circular.*

—Més aviat és pendular. El problema és aconseguir que el pèndol es deture en equilibri.

—*Vostè és cofundador del Club Sociopolític Solidaritat al territori polonès de Mazowsze. És Lech Walessa el líder que esperaven?*

—Pense que és una persona que té una densa cicatriu històrica, que està ja tocat per a la història. Ha comès un munt d'errors que, parlant suaument, li lliguen les cames. No obstant, encara no ha comès una equivocació gegant com aquelles a què els polonesos estem tan acostumats. Tots podem imaginar un millor president, però la història li ha brindat la seua posició. Ell va pasar de guanyar batalles en nòm de la llibertat a construir un món en llibertat. I aquesta part és molt més difícil.

Piesiewicz, un dels millors guionistes europeus, es mostra preocupat per la crisi de guions que afecta el cinema actual. "M'he trobat amb molts guionistes i gairebé tots cometien dos errors. Primer: no respecten les tècniques bàsiques de construcció narrativa. Segon: observen poc la vida i han llegit massa, sempre intenten imitar a algú. És necessària una mirada cap a l'interior."

—El cristianisme ha influït poderosament en aquesta construcció de la llibertat i en el cinema fet per vostè i per Kieslowski. Com entén aquesta doctrina?

—Per mi, el "Sermó de la muntanya" és el text més meravellós fet per a la humanitat. És curiós, fins l'any 89, les esglésies poloneses eren llocs de reunió per a creients i no creients, perquè hi podien trobar la dignitat. Ara, l'església no deixa de cercar un racó en la realitat polonesa, recerca que de vegades no es fa bé perquè és conduïda per humans fallibles. Però hem de valorar el que uneix de l'església, no allò que divideix. Cal trobar i recórrer el propi camí envers déu.

—Als inicis de la seua filmografia es capta aquesta moral social. Però en un moment donat, Kieslowski i vostè elegeixen la introspecció, recrear sobretot l'àmbit íntim dels personatges en històries personals. Per què?

—Al 1985, Kieslowski i jo vam decidir que es foterà la política, que ja en teníem prou, que ens havíem d'ocupar més de l'ésser humà perquè un concepte globalitzador de la societat comporta el verí de què parlava Hegel, la picadura de l'escorpí. No volíem veure la societat com si foren tèrmit, no volíem formar part d'aquest reduccionisme. Decidírem investigar el rerefons humà.

—Sobretot el rerefons humà de les dones.

—Sí, sobretot el de les dones perquè són meravelloses. Sempre visc enamorat dels meus personatges femenins. Amb elles tot és més vertader, tenen les senyes d'identitat vital millor col·locades que nosaltres. M'encisen, són orgàniques, més naturals.

—Per què Kieslowski i vostè creen en sèrie? Els decàlegs, les trilogies... A què responen?

—Considerem que la durada d'una pel·lícula no ha de sobrepassar l'hora i 40 minuts i sempre ens queda molt a dir al voltant d'una idea determinada.

—Vostès són cineastes molt personals. Creuen en la construcció d'un cinema europeu universalitzador?

—Sens dubte. Podem conservar les nostres identitats particulars defensant una concepció europea de cinema. Tenim davant el cinema asiàtic que també té molt a dir, i Europa ha d'entendre que s'ha de esforçar en la construcció d'un conjunt filmic propi.

—El seu músic anterior, Wojciech Kilar, va anar a Hollywood per a compondre la banda sonora del Dràcula de Coppola. Vostè i Kieslowski també han estat objecte de desig de les grans companyies de Los Angeles. Fins quin punt pot ser una amenaça per a Europa el cinema nord-americà?

—Fins el mateix punt que l'hamburguesa.

—Bon resum.

—Sí, com ella s'implanta, s'expandeix, envaeix... Però hem de matisar. Als EUA també fan bon cinema, molt d'avantguarda universitària i off cinema. Però només exporten el pitjor, ens arriba Schwarzenegger. És molt arrogant la megalomania americana, hi ha molt de risc a la propaganda que fan publicitant el que creuen que és políticament correcte. No hauríem de permetre aquest atropellament cultural, aquest monstre de la civilització.

—Tot i els seus èxits, se senten Kieslowski i vostè a banda de la indústria fílmica?

—El nostre públic és, com nosaltres, una comunitat a part. No m'agrada conceptuar el públic com un conjunt de mones que són manipulables. No vol dir que pensem en un públic determinat quan fem una pel·lícula. De fet, hi ha molta gent desfeta pel seu treball, que arriba a casa destrossada i amarada de suor després de ser atacada per uns fills de puta que els tracten com objectes en el seu entramat industrial i que no saben qui és Kieslowski. I ells ens interessen molt, més que l'intel·lectual o el cinèfil. Són la prova que la vida és brutal i plena de trampes. Davant això, Kieslowski i jo no podem fer més que proposar una conversa en imatges, llançar interrogants per a combatre els que pontifiquen veritats i certeses.

Joan M. Oleaque